

20.3.2018

Orimattilan kaupunginhallitus

kirjaamo@orimattila.fi

Mielipide lietteenkuljetusjärjestelmästä

Orimattilan Yrittäjät ry esittää kantanaan, että Päijät-Hämeen jätelautakunnan alueella Orimattilassa tulee säilyttää sako- ja umpikaivolietteen kuljetusjärjestelmänä kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus.

Asianosaisuus

Orimattilan Yrittäjät ry edustaa Orimattilan alueella sijaitsevia yrityksiä mukaan lukien yksityiset jätehuoltoyritykset, jotka toimivat jätelautakunnan alueella. Edustamme siten alueen asianosaisia toimijoita ja mielipide tulee ottaa huomioon.

Jätelain vaatimukset

Jätelain 646/2011 § 37 mukaan "Kunta voi päättää, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus), jos:

- 1) näin järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset [Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin];
- 2) jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle
- 3) päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Jätelain vaatimusten täyttyminen alueella

Päijät-Hämeen jätelautakunnan alueesta on tehty virkamiestyönä selvitys jätelain ehtojen täyttymisestä ja päädytty toteamaan, että ehdot eivät nykyjärjestelmällä täytyisi.

Pidämme johtopäätöksiä monelta osin epäjohdonmukaisina ja tarkoitushakuisina. Tässä lausunnossa haluamme tuoda esiin perustelut, miksi nykyjärjestelmän voidaan osoittaa täyttävän lain ehdot Orimattilassa.

1 Tarjolla on jätteenkuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin

Jätelautakunnan selvityksessä todetaan, että toimialueen kuntien lietteenkuljetuksessa toimi vuonna 2017 yhteensä 28 kuljetusyritystä.

Määrä osoittaa palveluja olevan kattavasti tarjolla. Yritykset sijaitsevat eri puolilla aluetta ja niiden kilpailuttaminen on kiinteistöille täysin mahdollista. Runsaan yritysmäärän vuoksi kuljetuspalvelujen ehdot ja hinnat syntyvät aidossa kilpailutilanteessa ja siten lähtökohtaisesti kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Selvityksessä nähdään ongelmana hintojen vaihtelu, vaikka sen tulisi olla osoitus markkinoiden toimivuudesta. Hinnat vaihtelevat kiinteistöittäin mm. olosuhde-erojen ja välimatkojen vuoksi. Tasahintainen järjestelmä ei olisi oikeudenmukainen, vaan nimenomaan niitä syrjivä, jotka joutuisivat kompensoimaan toisten kustannuksia.

Virkamiesselvityksessä todetaan, että selvitystä varten saatujen tietojen pohjalta ei voida tehdä johtopäätöksiä hinnoittelusta eikä varmistua tiedoista. Tästä huolimatta on tehty johtopäätös, että ehdot eivät täyty. Kyseenalaistamme puutteellisten tietojen varassa tehdyn johtopäätöksen.

Sako- ja umpikaivolietteiden tyhjennyksessä kuljetusten kilpailutus keskitetysti ei johda asukkaiden maksamien hintojen laskuun. Kokonaishinnat usein kohoavat, koska tyhjennykset tapahtuvat automaattisen aikataulun mukaan, eikä asiakkaiden tilausten perustella kaivojen täytyttyä. Asiakkaat joutuvat maksamaan jätehuoltoyrityksen kilpailutuksessa tarpeettomia hukkanoutomaksuja, jos he eivät pysty vastaanottamaan tyhjennystä esitettyinä ajankohtana.

Keskitetyn kuljetusjärjestelmän kilpailutus ja kiinteistöjen palvelun järjestäminen edellyttää sekä henkilöstön palkkaamista että järjestelmien rakentamista, mikä nostaa kustannuksia arvaamattomasti. On tarpeetonta lisätä kustannusrasitetta investoimalla keskitettyyn tilausmalliin, kun kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetus järjestyy automaattisesti.

Jos siirrytään kunnan keskitettyyn kilpailutukseen, yritysten määrä tulee putoamaan merkittävästi, mikä johtaa pitkällä aikavälillä kiinteistöjen kannalta epäedulliseen hinta- ja palvelukehitykseen.

2 Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jätehuollon yleistä toimivuutta edistää parhaiten kiinteistön järjestämä jätteenkuljetus, joka on osoitettavissa sekä asiakkaan että yritysten kannalta joustavimmaksi tavaksi toimia.

Jätehuollon alueellista kehittämistä ei edistä monituottajuuden supistuminen suurten yhtiöiden keskittymäksi, mikä on väistämättä edessä, jos keskitettyyn kilpailutukseen siirrytään.

Jätelautakunnan selvityksessä todetaan epäjohdonmukaisesti ja vastoin markkinatalouden toimintamekanismia, että nykyjärjestelmässä uusien yritysten markkinoille tulo on vaikeaa ja suosii isoja yrityksiä. Lietettä kuljetavien yritysten suuri määrä osoittaa, että nykyjärjestelmässä pienet yritykset voivat menestyä ja kynnys markkinoille tuloon on matala. Sen sijaan keskitetty yhden ostajan järjestämä urakkakilpailu sulkee markkinat.

Jos yritys ei menesty kilpailutuksessa, se menettää mahdollisuutensa yritystoiminnan harjoittamiseen. Lietteenkuljetusyrityksistä monet ovat hyvin pieniä ja niiden mahdollisuudet pärjätä suurten kokonaisuuksien kilpailutuksissa ovat heikommalla kuin isommilla kilpailijoilla. Ne ovat monesti myös keskittyneet omaan maantieteelliseen palvelualueeseensa.

Yritykset eivät voi odottaa 3-5 vuotta seuraavan kilpailutuksen avautumista eikä urakka-alueiden pilkkominen takaa kaikkien nykyisten yritysten pärjäämistä. Kysymys ei ole laadusta, vaan suurilla yrityksillä on kykyä riskinottoon ja markkina-aseman turvaamiseen sekä uusien alueiden valtaamiseen hintakilpailulla.

Kunnan kilpailuttama jätteenkuljetus johtaa todistetusti monen pienyrityksen toiminnan päättymiseen ja lietekuljetusyritysten lukumäärä tulee tässä kuljetusjärjestelmässä Päijät-Hämeessä supistumaan oleellisesti.

Tarjoavien yritysten lukumäärän supistuminen johtaa myös ajan myötä hintojen nousuun.

Yritysten lukumäärän supistuminen vaikuttaa myös teollisuuden, kaupan ja asuntoyhtiöiden palvelutarjonnan kapenemiseen. Näissä kohteissa tarvitaan mm. rasvakaivojen tyhjennyksiä ja erilaisia aukaisupalveluja.

Yritysmäärän lasku tuottaa ongelmia kriisitilanteiden hoidossa, kuten esimerkiksi jätevedenpuhdistamon ja jätevesiputkiston ongelmatilanteissa, tulvissa sekä suurten tapahtumien yhteydessä.

Julkiset hankinnat eivät tässä tapauksessa edistä kilpailua, vaan lamauttaa nykyisin hyvin toimivan markkinan.

Selvityksessä todetaan, että ”20 - 34 % syntyvästä lietteestä joko kulkeutuu muualle kuin vastaanottoaikkoihin tai jota ei ole tyhjennetty määräysten mukaisesti”. Päätelmä perustuu kuitenkin arvioon, jonka tulosta ei voida pitää täysin varmana. Osa laskennassa mukana olevista kiinteistöistä on käyttämättömiä tai sellaisia, joiden kunto ei vastaa asumiseen tai vapaa-ajan käyttöön kelpaavan kiinteistön kuntoa. Lisäksi luvuissa ei ole huomioitu maatalouden harjoittajien laillista omatoimista lietteiden käsittelyä lannoitetarkoitukseen oman kiinteistön ja lähinaapurissa. Myös velvoitetta tyhjentää poikkeuksetta kaikki sakokaivot vähintään kerran vuodessa on lakimuutoksella väljennetty.

Lietemääriä laskettaessa suuri vaikutus on sillä, että onko kiinteistöllä käytössä jätevesijärjestelmiä, ovatko ne sakokaivojärjestelmiä imeytyskenttineen, umpisäiliöjärjestelmiä vai niiden yhdistelmiä. Kesämokeilla on usein käytössä kuivakäymälät ja saunassa lailliset harmaiden vesien pesupallot, joissa lietettä ei synny.

Selvitys ei myöskään ota huomioon, että kuljetusyrietykset tyhjentävät autoissaan kotitalousjätteen lisäksi yritysätteitä, kiinteistöjen pesu- ja huoltovesiä sekä tulvavesiä. Jätelautakunnan selvityksessä viitataan mm. Lahteen tuotuun lietemäärän liian suurena ja päädytään olettamaan, että lietteitä tuodaan toisen kunnan alueelta.

Edellä mainitun perusteella on virheellistä tehdä johtopäätös, että nykyinen kuljetusjärjestelmä ei toimisi. Sen sijaan voidaan todeta, että lietteet toimitetaan pääsääntöisesti asianmukaiseen käsittelyyn.

Edellä mainituista syistä kiinteistönhaltijan järjestämän kuljetuksen voidaan katsoa edistävän jätehuollon yleistä toimivuutta ja alueellista kehittämistä.

Uuden jätelain mukainen jätteenkuljetusrekisteri turvaa viranomaisille tasavertaisen valvonnan molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Uuden jätelain mukaan jätteenkuljetusyrietysten tulee hakea toiminnalleen lupaa ELY-keskukselta jätehuoltorekisteriin liittymisellä. Tähän liittyvät esitettävät vaakuusmaksuveloitteet. Uudet veloitteet koskevat molempia kuljetusjärjestelmiä. Myös ympäristöluvut ja ympäristövalvonnan veloitteet koskevat samalla tavalla molempia kuljetusjärjestelmiä.

Jätteiden kuljettaminen hoituu vaatimukset täyttävästi molemmissa kuljetusjärjestelmissä. Kiinteistön haltijan järjestämästä mallista ei aiheudu enempää haittaa ja vaaraa ympäristölle ja terveydelle kuin kunnan kilpailuttamasta kuljetuksesta, koska lakisääteiset ympäristövaatimukset eri toimintoille täytyy olla samat kuljetusjärjestelmästä riippumatta.

On myös kyseenalaista, että yksittäistapauksiksi osoitettavissa olevat ongelmat yleistetään koskemaan kaikkia yrittäjiä heidän vahingokseen, kuten jätelautakunnan selvityksessä nyt on tehty.

3 Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan

Sekä kotitalouksien että yritysten näkökulmasta kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus on joustavin, edullisin ja asiakaslähtöisin ratkaisu. Kotitalouksilla on mahdollisuus valita mieleisensä kuljetusyrietytys ja mikäli palvelu ei yrityksessä toimi halutulla tavalla, asiakas voi vaihtaa toiseen yritykseen.

Sako- ja umpikaivoja tyhjennetään kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tilausten ja täyttöasteen mukaan. Jätehuoltoyhtiön kilpailutuksessa ne tyhjennetään kalenterin mukaan tietyllä viikolla, jolloin

tyhjenetään myös vajaita kaivoja ja toisilla kiinteistöillä kaivot ovat liian täynnä.

Vapaasti tilatussa palvelussa päivystys toimii 24 tuntia/vrk. Tämä on tärkeä asia erityisesti lietteiden kuljetuksessa. Jätehuoltoyhtiön kilpailuttamassa kuljetuksessa asiakaspalvelu toimii yleensä vain arkisin päiväaikaan.

Sako- ja umpikaivojen tyhjennys saattaa jäteyhtiön kilpailutuksessa tulla epäsopivana aikana, esimerkiksi talvella, jolloin pääsy tontille ei ehkä ole edes mahdollinen. Ongelmia lisää, että pakkasilla tyhjäty säiliö saattaa jäättyä ja se menettää toimintakuntonsa.

Lisäksi kiinteistön haltijan tilaamassa lietteiden tyhjennyksessä maksetaan vain todellisesta tilauksesta. Jos asiakas ei jäteyhtiön kilpailuttamassa kuljetuksessa voi ottaa vastaan tyhjennystä esitettynä aikana, asiakas joutuu maksamaan turhasta noudosta.

Kiinteistön haltijan järjestelmässä jätteenkuljetuksessa ei tule kerralla isoja asiakkaiden vaihdoksia kuljetusyritykselle, joista seuraa ongelmia toimintaan.

Keskitettyssä kilpailutuksessa kuljettajien työsuhteet muuttuvat epävarmoiksi ja määräaikaaisiksi. Osalle yrityksistä se merkitsee myös ammattitaitoisen työvoiman saamisen vaikeutumista.

Yhteenveto

Orimattilan Yrittäjät katsoo, että Päijät-Hämeen jätelautakunnalle tehdyssä selvityksessä ei ole esitetty sellaisia jätelain edellyttämiä pitäviä perusteluja, jotka osoittaisivat, että kiinteistön haltijan järjestämän lietteen kuljetuksen mukaiset edellytykset jätelautakunnan alueella eivät täytyisi.

Jätehuollon yleisen toimivuuden, yritysten ja kotitalouksien kannalta kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus takaa parhaiten toimivat jätehuoltopalvelut asukkaille ja toimintaedellytykset yrityksille.

Kunnioitavasti

Orimattilan Yrittäjät ry
hallitus